

POSTANOWIENIE

23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 23 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa I.S. i K.S.

przeciwko Bankowi S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bankowi S.A. w W.

w Warszawie

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 1 marca 2023 r., I ACa 875/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Banku S.A. w W. na rzecz I.S. i K.S. po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 maja 2022 r., I C 1541/21, Sąd Okręgowy w Szczecinie ustalił, że umowa o kredyt mieszkaniowy indeksowany do franka szwajcarskiego (CHF), zawarta 13 kwietnia 2011 r. przez powodowych kredytobiorców i pozwany bank, jest nieważna, oraz zasądził od banku na rzecz kredytobiorców 33 063,12 zł i 31 213,37 CHF tytułem zwrotu świadczeń nienależnych w postaci zapłaconych rat kapitałowo-odsetkowych - z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 maja 2021 r.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację banku.

Sąd ten ustalił, że 13 kwietnia 2011 r. strony zawarły umowę kredytu hipotecznego w wysokości 252 000 zł na 30 lat, indeksowanego do CHF. Wyplacona suma kredytu miała zostać przeliczona na CHF po kursie kupna stosowanym przez pozwany bank przy skupie CHF. Spłaty kredytobiorców w złotych miały być przeliczane po kursie stosowanym przez bank przy sprzedaży CHF. Porozumieniem z 11 września 2012 r. strony wprowadziły możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w CHF.

Sąd drugiej instancji uznał dokonywanie przeliczeń walutowych kursami jednostronnie ustalonymi przez bank za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Wprawdzie przeliczenia określały główne świadczenia stron, lecz mimo tego podlegały ocenie na podstawie tego przepisu ze względu na niejednoznaczne sformułowanie, tj. brak obiektywnych kryteriów, którymi bank miał się kierować przy ustalaniu kursów kupna i sprzedaży CHF. Wobec braku mocy wiążącej postanowień określających kurs przeliczenia nie mogła być wykonywana indeksacja stanowiąca element konstrukcyjny umowy stron, czego skutkiem jest nieważność umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c. Ponadto uznanie za ważną umowę pozbawioną nieuczciwych postanowień umownych może nastąpić tylko w interesie konsumenta jego stanowisko jest decydujące, a powodowy kredytobiorca wykluczył możliwość obowiązywania umowy.

Pozwany bank wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na:

1) wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego: czy dopuszczalne jest stwierdzenie nieważności umowy z powodu abuzywności odwołania do tabeli kursów kredytodawcy, jeżeli kredytobiorca miał na mocy umowy od początku możliwość zażądania wypłaty kredytu i jego spłaty bezpośrednio w walucie obcej, z pominięciem tabeli kursów, a ponadto umowa obok oprocentowania dla kredytu indeksowanego do CHF (marża+LIBOR) określała także oprocentowanie kredytu w złotych bez indeksacji (marża+WIBOR);

2) potrzebę wykładni przepisów prawnych:

a) art. 481 § 1 w zw. z art. 410 § 2 i art. 455 k.c., art. 69 ust. 1 pr.bank. i art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez określenie daty, od której konsument może żądać odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia zasądzonego wskutek stwierdzenia nieważności umowy kredytu indeksowanego;

b) art. 496 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 pr.bank i art. 487 § 1 k.c. przez rozstrzygnięcie, czy umowa kredytu jest umową wzajemną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione zagadnienie prawne nie występuje w sprawie, ponieważ kredytobiorca nie miał możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF, z pominięciem tabeli kursów walutowych. Kredytobiorcy uzyskali prawo do spłaty w CHF dopiero na mocy porozumienia (aneksu) 11 września 2012 r.

Bank zawarł w umowie postanowienia w ogóle nie odnoszące się do zawartej przez strony umowy, np. określające oprocentowanie kredytów indeksowanych do euro, dolara amerykańskiego, korony duńskiej, szwedzkiej i norweskiej. W tym samym postanowieniu umowy zostało określone oprocentowanie kredytów złotych, powołane w zagadnieniu prawnym. Jednak strony nie zawarły umowy nieindeksowanego kredytu w złotych lub indeksowanego do waluty innej niż CHF. Powołane postanowienie umowy stosuje się tylko w zakresie określającym oprocentowanie kredytów indeksowanych do CHF.

Kwestię wymagalności roszczenia kredytobiorcy o zwrot spłat dokonanych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu pośrednio rozstrzygnął, w sposób wiążący dla wszystkich składów SN (art. 88 u.s.n.), pkt 4 uchwały pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Wprost uchwała stanowi, że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot wypłaconego kredytu rozpoczyna się od zakwestionowania przez kredytobiorcę związania umową. Teza ta została wywiedziona z tezy, że wówczas każda ze stron może zażądać zwrotu swojego świadczenia. Konsekwencją tego jest wymagalność roszczenia z chwilą wezwania do zapłaty, a ściślej po upływie czasu niezbędnego do oceny żądania i jego

wykonania. Kredytobiorcy pismem z 20 maja 2021 r. podnieśli ważność umowy i wezwali bank do zwrotu spłat do 27 maja 2021 r. Bank nie zarzucał, że potrzebował więcej czasu na ocenę żądania. Zarzucał jedynie, że samo wezwanie do zapłaty nie mogło spowodować wymagalność roszczenia.

Potrzebę wykładni pojęcia umowy wzajemnej w art. 496 k.c., w odniesieniu do umowy kredytu, skarżący podniósł ze względu na oddalenie przez Sąd odwoławczy zarzutu zatrzymania. Na podstawie art. 487 § 2 k.c. umowa wzajemna polega na wymianie świadczeń: jedna strona świadczy na rzecz drugiej, a w zamian otrzymuje świadczenie od drugiej strony umowy. Świadczenia wzajemne powinny być spełniane jednocześnie, chyba że umowa lub ustawa stanowi inaczej (art. 488 § 1 k.c.). Zatem strony mogą postanowić, że jedna ze stron spełnia swoje świadczenie wcześniej, lecz przynajmniej z charakteru świadczeń wzajemnych powinna wynikać możliwość ich jednoczesnego świadczenia. W umowie kredytu nie jest możliwe jednoczesne spełnienie świadczeń stron. Jednoczesna wypłata kredytu i jego spłata pozbawiłyby umowę jakiegokolwiek sensu. Umowa kredytu nie jest umową wzajemną. Świadczeniami wzajemnymi mogą być tylko świadczenia różnorodnjowe (wyrok SN z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD D/2022, poz. 44). Świadczenia pieniężne mogą być świadczeniami wzajemnymi tylko pod warunkiem, że mają zostać spełnione w różnych walutach (umowa sprzedaży waluty obcej).

W przypadku świadczeń pieniężnych przysługujących obydwu stronom stosunku prawnego prawo zatrzymania jest zbędne. W uchwale 7 sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, Sąd Najwyższy uznał, że prawo zatrzymania nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony. Potrącenie jest możliwe nawet po zakończeniu procesu, a jeśli wierzyciel nie uznaje skuteczności potrącenia, dłużnik będący wierzycielem wzajemnym może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). Na podstawie art. 499 i 502 k.c. przedawnienie roszczeń ocenia się na chwilę, gdy potrącenie stało się możliwe. W przypadku zamiaru zaspokojenia się przez potrącenie wierzyciel nie musi wzywać wierzyciela wzajemnego do zapłaty i nie narusza to zasady potrącenia wierzytelności wymagalnych. *„Do potrącenia może dojść zawsze, gdy wierzytelność adresata oświadczenia o kompensacie stała się wymagalna przed dniem, w którym przedawnieniu uległa*

wierzytelność wierzyciela potrącającego” (W. Kurowski, kom. do art. 502 k.c. w: Fras Mariusz (red.), Habdas Magdalena (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*. WKP 2018).

Ze względu na brak podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek skarżącego banku.

Na podstawie art. 98 k.p.c. powodom przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, przyznanych po połowie odrębnie każdemu ze skarżących, zgodnie z wnioskiem zawartym w odpowiedzi na skargę kasacyjną. Powodowie prawdopodobnie mieli na myśli pełną stawkę dla każdego z powodów, lecz stronie, z wyjątkiem współuczestnictwa formalnego, przysługuje łącznie jedna stawka, którą powodowie mogą podzielić między siebie w dowolny sposób.

(r.n.)

r.g.